

Čtyři hry

**Jiří Voskovec
a Jan Werich**

Jiří Voskovec a Jan Werich

**Jiří Voskovec
a Jan Werich**

Čtyři hry

PRAHA — BRNO 2019

ČESKÁ KNIŽNICE

Vydávají Nadační fond Česká knižnice, Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
a vydavatelství Host.

www.kniznice.cz

Ústav pro českou literaturu AV ČR
Institute of Czech Literature of the CAS

Akademie věd
České republiky

Strategie AV21

Špičkový výzkum ve veřejném zájmu

Ediční přípravu svazku zajistil Nadační fond Česká knižnice za finanční podpory
Ministerstva kultury ČR.

Vychází za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.

Publikace vznikla s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné
instituce 68378068 (ÚČL AV ČR, v. v. i.).

Ediční příprava Marie Havránková

Komentář Vladimír Just

Vědecká redakce Jiří Holý

Editor © Marie Havránková, 2019

Commentary © Vladimír Just, 2019

Cover art © Archiv Atelieru Paul, 2019

Reprography © Institut umění — Divadelní ústav, 2019

© Jiří Voskovec — dědicové c/o DILIA, 2019

© Jan Werich — dědicové / heirs, 2019

© Nadační fond Česká knižnice, 2019

© Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2019

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2019 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0089-5 (PDF)

ISBN 978-80-275-0090-1 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0091-8 (MobiPocket)

VEST POCKET REVUE

**TU I CIZOZEMSKÉ RADOVÁNKY
O 19 OBRAZECH**

VEST POCKET REVUE NA JEVIŠTI

Vest pocket revue není nic jiného než kapesní revue. Byla napsána pro malé kapesní jeviště a pro zcela skromné kapesní, technické i ansámblové prostředky.

Jedná-li se o její provozování, je dobře si uvědomit tento její ráz a zachovat jej i v režii. Předpokládejme nepatrné prostředky malého jeviště: tajemství efektu spočívá v tom, že se využije právě nepatrnosti těchto prostředků a nečiní se předem odsouzené pokusy tu nepatrnost zastříť falešnými snahami o velkorysost.

Kdyby se i podařilo zfalšovat velkorysý luxus revuálních představení, je tu hrozné nebezpečí náhlé blamáže při sebenepatrnějším nedopatření. Zdůrazní-li se naopak improvizovanost a prostota technických prostředků, zbude mnohem více síly a času na péči, kterou možno věnovat souhře a tempu hry. Jakmile otevřeně přiznáte, že hrajete za minimálních možností, jste v bezpečí: Spadne-li vám mezi představením kulisa nebo zhasne-li světlo, nedojde k blamáži, nýbrž pravděpodobně k potlesku.

Jedním slovem, Vest pocket revue nevyžaduje ani zbla obvyklého revuálního přepychu.

Vyžaduje intimní sál, dokonalou souhru jak herců, tak orchestru a obou navzájem a hlavně tempo.

Tempo zachrání nedostatky výpravy zaručeně. Pauzy a dramatická ticha při prázdné scéně jsou nepřípustny. Přestávky, aby se neprotáhly, byly raději vůbec mezi jednotlivými obrazy odstraněny a nahrazeny předscénami, které dodávají pestrosti a spádu celku, omezují počet obrazů, jež nutno dekorativně upravit, a hlavně umožňují hladké proměny jeviště.

Tyto předscény se odehrávají vesměs před oponou a při dosa-
vadních sto padesáti představeních v Osvobozeném divadle v Praze
k nim úplně vystačila rampa 1 m hluboká.

Jeich text je upraven délkově tak, že trvání hry na předscéně
pohodlně stačí k přestavbě dekorací za oponou pro příští obraz.

Je ovšem nutno dekorační zařízení jak náleží zjednodušit. Dopor-
učuje se pracovat pouze s přístavky. Pozadí a strany jeviště stačí
vykryt jednobarevným závěsem, čímž se získá univerzální neutrální
prostor velmi snadno tvárný.

Při provozování této revue v Osvobozeném divadle se výtečně
osvědčil systém plent. Užíváme tři dvojdílných dřevěných ráků,
jejichž poloviny jsou spojeny pantíky, takže je možno postavit je
v jakémkoliv úhlu. Kombinace, jichž možno dosáhnouti rozestave-
ním, případně spojením těchto ráků (z nichž jeden je větší), skýtají
velmi bohatou řadu možností, jak umístiti na scéně dekorační plochy.

Na tyto ráky se totiž zavěšují snadno vyměnitelné papírové obdél-
níky rozměrů ráku, na nichž jsou namalovány nezbytné dekorační
prvky pro každý obraz. Během předscén stačí tedy změnit rozesta-
vení ráků a přehodit papírové výplně.

Paluba parníku ovšem vyžaduje kulisy solidnější, jež však možno
obstarat asi čtyřmi přístavky s vhodným použitím charakteristic-
kých lodních motivů.

Jeviště, jež dovoluje zavěšení některých kulis v provazišti, má
ovšem velikou výhodu. Tak možno zavěsiti řadu nápisů, jež text
vyžaduje, a spustit je v poslední chvíli, jakož i mraky pro scénu ba-
lonovou a případně všechny součásti dekorace parníkové.

Takto řešená výprava zaručuje přesné zapadnutí předscén do je-
vištních obrazů a dodá představení pádneho tempa.

Další nutností je řízný jazzový orchestr. Dodává nálady publiku i hercům.

Nejdůležitější snad však bude, aby si režisér byl vědom, že scénuje věc, která od prvního do posledního slova má býti komická, a aby si dobře uvědomil ráz této komiky. Učiní-li tak, pozná, že nesmí na jevišti připustit ani jedno gesto, ani jeden přízvuk, ani jednu masku vybledlé kormoutlivé a trapné konvenční rozvleklé komiky, která dosud bují na mnohých našich scénách. Pozná, že tato hra vyžaduje především bezprostřední smysl interpretů pro přímý, prudký a groteskní humor, pro humor, který je sice často parodií, ale jenž musí dovést stát na jevišti také sám a sám, ve své soběstačné absurdnosti.

Autoři

BYTOSTI

BLAŽEJ JOSSEK, fotograf

ŠAVEL, jeho sluha

PUBLIUS RUKA
SEMPRONIUS HOUSKA } kolegové

KVIDO MARIA DE LA CAMERA VAN OBSCURA, spisovatel

JOSEFKA, jeho daktylo

SEKRETÁŘ

5 KANCELISTŮ

MARGOT

ANDĚL

SELMA } místní krásky

LEPRA

OLGA

GASTON, Pařížan

DETEKTIV

STRÁŽNÍK

KAPITÁN HÝČENA

TOPIČ

FRANK, americký Čech

PASTOR

OLAF, nordický stařeček

2 LÁMOVÉ

ČERNÝ ČÍŠNÍK

BLAŽEJ JOSSEK, groteskní stařík s plnovousem a sportovně oděný jako hošík. Vyskytuje se skoro výhradně s velikým aparátem s nápisem *Vest Pocket Kodak*. Chová se povýtce vyděšeně a je vždy nepřípadný. Mohlo by mu býti sedmnáct právě jako sedmdesát let.

PUBLIUS RUKA a SEMPRONIUS HOUSKA jsou klauni celé revue. Podle toho nutno řešiti jejich zjev: nemají určitého zaměstnání, což jim dovoluje vystupovati v uniformách, v sportovním úboru, ve smokingu, aniž by tím chtěli něco zdůrazniti. Přestože oba jsou přesvědčeni o své genialitě, jejich blbost je bezmezná. Je tak veliká, že místy hraničí s vtípností. Jsou takřka dvojčaty, s tím rozdílem, že Sempronius je těžkopádný a dobromyslný, kdežto Publius je pohyblivý a aspiruje na šviháctví a duchaplnost, přirozeně že bez úspěchu.

KVIDO MARIA DE LA CAMERA VAN OBSCURA, nesmírně nadutý spisovatel, dokonalý hlupák a chorobný klidas.

JOSEFKA, exaltovaná romantická dívka.

MÍSTNÍ KRÁSKA. Hraje ji jediná interpretka. V Paříži je to mondénní dáma, v baloně je to paradoxní anděl s křídly na pracovním overalu a s předměstským žargonem. Selma, místní kráska pro Sever, je plavá, unylá, veskrze nordická a sentimentální bytost. Lepra pravý opak, démonická orientální intrikánka. Olga, místní kráska střední Evropy, je konstruktivní žena, kamarád mužů, jejíž pozérství spočívá v tom, že je ostentativně všeho pozérství prosta.

KAPITÁN HÝČENA má pruhované tričko nesahající ani po břicho. Jeho autorita je nepatrná. Určen od kolébky k tomu, aby se stal rozmazleným cukrářem, minul se povoláním a vstoupil do služeb Transatlantické společnosti. Dříve či později jeho koráb ztroskotá.

První jednání

OBRAZ PRVNÍ

Muž, jenž sbírá fotografie rozzuřených

Galerie Blažeje Josska. Po stěnách jsou rozvěšeny fotografie rozzuřených lidí.

Vlevo psací stůl, vpravo stolek s telefonem.

Scéna první

JOSSEK (*obrácen zády, přibíjí na stěnu velkou fotografii*)

ŠAVEL (*sedí u stolu a zapisuje do katalogu*)

JOSSEK: Piš, číslo 539 AI 1927 sub lit. B VIII!

ŠAVEL (*píše*): 542 AI 1929 sub lit. Ř oxfordskou osmou.

JOSSEK: Jaká oxfordská osma?

ŠAVEL: No, přece ne cambridžská, pán přece ví, že jako veslař jsem na straně Oxfordu.

JOSSEK: Teď ale registruješ moji sbírku. Veslovat můžeš v neděli.

ŠAVEL: A já nehraju. Stanu se raději na stará kolena kormidelníkem a posléze patnáctiletým kapitánem. Naschvál.

JOSSEK: Šavle, ty jsi dnes zas nabroušen, che, che, a zatím ode mne neodejdeš ani za patnáct let, vid, ty stará krúto?

ŠAVEL: Prosím, aby mi pán neříkal krúto.

JOSSEK: Tak piš: 539 AI 1927 sub lit. B VIII. Vlasta Burian, zuřivost kulminuje, když Sparta dostala gól. Zachyceno v pleněru, expoziice 1/25, Kodak Vest Pocket, Alfa Roll-Film. Zvětřila firma Balzar. Táák, můj nejnovějši snímek a vzácny, velmi vzácny. Do závorcky napiš VZ, to jest vzácny.

ŠAVEL: A kdy už to bude mít pán všechno pohromadě?

JOSSEK: Až to bude, tak to bude. To hlavní schází.

ŠAVEL: Pán ale zapomíná, že výstava má býti otevřena za čtrnáct dní. A pán vece: to hlavní schází! Jak si to pán představuje?

JOSSEK (*běží ke kalendáři, stále obrácen zády*): Prožlukle, Šavle, prožlukle, Šavle, děšiš pána. Možno-li, že tak vbrzku? (*Listuje ve velikém kalendáři, náhle se obrátí.*) Ha, zub času jest vykotlaný, mluvilš pravdu, Šavle, nyní porad.

ŠAVEL: To je těžká věc. Babo, rad!

JOSSEK: Šavle, běž pro tu babu.

ŠAVEL: Není baby. To byl jinotaj.

JOSSEK: Jak ho rozčlíme? Vždyť já ho za tak krátkou dobu nerozčlím!

ŠAVEL: Koho? Ten jinotaj?

JOSSEK (*ukazuje na jediné prázdné místo na zdi*): No, tady! No, jeho!

ŠAVEL: Aha, no jó, to nepůjde. Kdepak! Čtrnáct dní, co to pána napadá. To jest málo. To jest maličko. Malounko!!

JOSSEK: No tak co budeme dělat? Bez té fotografie nemohu výstavu otevřít.

ŠAVEL: Tak by ji snad pán mohl zavřít.

JOSSEK: Nejpny Šavle! My ho rozzuřit musíme. Ale kdo, rci, kdo nám pomůže?

ŠAVEL: Kdo nám pomůže?

(*Pauza přemýřlení, hladění vousů.*)

ŠAVEL (*má nápad*): Pán má švakry?

JOSSEK: Dva.

ŠAVEL: Pán má dva švakry?

JOSSEK: Ano.

ŠAVEL: A pán má dva blbé švakry. To se musí nechat.

JOSSEK (*sebevědomě*): Ano.

ŠAVEL: Pardon! (*Telefonuje.*) Haló, kdo se to tam vyskytuje? Aha, poklona, pane Sempronie, zde Šavel, u pana Josska, račte nás laskavě vzápětí navštívit. Prosím. Na shledanou! (*Zavěsí.*) Tak! (*Volá jiné číslo.*) Allo, qui est à l'appareil? Aha, poklona, pane Publie, zde páně Josskův Šavel, ano, ano — to vám právě chci říci —, abyste přišel. Ihned. Přijde taky váš pan kolega Sempronius. Tak, tak na viděnou!

JOSSEK: Tak, co je tohle? Co to zas organizuješ?

ŠAVEL: Výstavu, prosím. Pán nechá vše na poslední chvíli, pán si neví rady, pán taky musí dovolit, abych byl energický.

JOSSEK: Dobře, Šavle, ale co mi sem taháš moje švakry? Vždyť víš, že mne pokaždé dožerou.

ŠAVEL: Ano, právě, výborně! Dožerou pana Josska, dožerou pana Šavla...

JOSSEK: Jakého pana...?

ŠAVEL: Pardon, dožerou Šavla a dožerou taky pana...? Pana...?

JOSSEK: Výborně, pana Kvidona Maria de la Camera van O...

OBA: Van Obscura...

JOSSEK: Spisovatele a známého klidasa, jehož fotografie ve stavu rozzuřeném nám dosavade pohříchu schází. Šavle, mám z tebe radost.

ŠAVEL (*se stydí*)

Scéna druhá

Předešlí, Sempronius Houska a Publius Ruka vstoupí, každý z jedné strany.

RUKA: Pane kolego, výborně, že vás vidím.

HOUSKA: Taktéž výborně. Nápodobně, že vás vidím.

OBA (*podávají si ruce*): Kupodivu, kupodivu.

ŠAVEL (*posměšně haleká*)

JOSSEK: Pryč, drzý pokojský!

ŠAVEL (*odejde*)

JOSSEK: Nyní vysvětlím příbuzným, proč jsem je obtěžoval.

RUKA a HOUSKA: Tak, tak. Nuže, zdehle, tuhle...

JOSSEK: Příbuzní!

RUKA a HOUSKA (*tleskají*)

JOSSEK: Jak víte, zabývám se po léta sbíráním fotografií rozrušených jedinců. Záliba namáhavá, zato však originelní. Sjezdil jsem řadu zemí, abych získal vlastní snímky slavných osobností v okamžiku zdánlivě tak nedůstojném jejich jména, v okamžiku hněvu, vzteku, rozhořčení, nejraději ovšem zuřivosti. Číhal jsem na ně jak na plachou zvěř, vydával jsem se tisíckrát nebezpečí tváří v tvář opravdovým zuřivcům, zapléтал jsem se do ožehavých situací, pronikaje do salonů světoznámých kurtizán, obětoval jsem tisíce, abych zachytil kýžený moment na desce aparátu. Podplácel jsem sluhy, tajemníky, pobočníky, zpovědníky, manžely, milenky, levobočky, pohrobky, ano i vlastní děti. Neustoupil jsem nikdy před požadavky svého sportu.

HOUSKA: Slepé fotografické vášně!

JOSSEK: Nikoliv vášně, svého životního díla! Pohleďte, na těchto stěnách jsem rozvěsil nejcennější exempláře své sbírky. Ale zde jest osudná mezera, příbuzní. Moje sbírka zůstane ohavným torzem, dokud tuhle se nezastkví obraz velikého spisovatele a proslulého flegmatika. Máme čtrnáct dní času do otevření výstavy. Pozvánky jsou rozeslány i do ciziny. Veřejnost jest napjata, tisk šušká! A zlatý hřeb mi chybí. Jsem v koncích, drazí, a tu vzpomněl jsem na vaši genialitu a volám k ní: Pomoziž mi u velikém díle vyhledat, rozzuřit, vyfotografovat našeho gigantického spisovatele a národního klídaša, Kvidona Maria de la Camera van Obscura!

RUKA a HOUSKA: Výborně! Vivat! Vivat!

JOSSEK: Jak mne těší vaše nadšení. Nemám již obav o svoji výstavu. Musíme však jednat rychle a zároveň obezřele. Dílo je těžké, velmi těžké.

RUKA: Pardon, buďte bez starosti. Můžete se na nás úplně spolehnouti. Pardon, Sempronie...!

HOUSKA: Pardon, Publie...!

OBA: Pro nás je to hračka. Vzhůru!

JOSSEK: No, ale ty kostýmy, ty kostýmy, takhle nemůžete jít.

HOUSKA: Ano, žaket si kazit nebudu, ostatně jdu právě z tenisu, kdežto jsem holdoval kriketu. Zde Publius použije mého vozu a zajede se rovněž domů převléci.

RUKA: Ba, ba, pane kolego! Teď musíme mírnit své sportovní choutky. Nerad se loučím se svým vodním hokejem. Nu což, na waterpolo dost času v zimě, až bude zamrzlé kluziště.

HOUSKA: Nu, Publie, pudeme pudem!

RUKA: Ještě se občerstvíme. Palaš, likéru! Palaš!

HOUSKA: Kordisko, Jatagáne!

RUKA: Kde je ten Rapír?

JOSSEK: Šavel se jmenuje.

HOUSKA: Ach, pravda, Šablenko!...

Scéna třetí

Předešlí, Šavel přináší ták se sklenkami.

JOSSEK (*připíjí*): Zdravica!

RUKA: Šumí Marica!

HOUSKA: Pláče vdovica!

Opona

OBRAZ DRUHÝ

Mens sana in corpore sano

(Zpívá se na melodii foxtrotu Any Ice Today, Lady)

RUKA a HOUSKA *(vstoupí na předscénu a zpívají duo):*

1

V starém Římu

si léčili rýmu.

Jak?

Cvičili půl hodiny.

Zato měli těla

z bronzu jako děla

u šlechty, ba i spodiny.

Refrén

Oni totiž znali:

Plavat, běhat,

boxovat a šplhat,

cvičit, střílet,

bruslit a šermovat

šavlí, kordem, dýkou,

pak mohli s pýchou

si na těla ukázat.

2

Každé chvílky věčná škoda,

sic najednou projde doba,

kdy i u vás vyskytne se trapná choroba.

Proto zanechte všech sladkých dortů,

věnujte se jenom sportu,

vizte ty účinky na oba.

Refrén

My totiž známe:

Plavat, běhat,
boxovat a šplhat,
cvičit, střílet,
bruslit a šermovat
šavlí, kordem, dýkou,
pak můžem s pýchou
si na těla ukázat.

3

Pravda, že děti ve škole
a čacký dorost v Sokole
si svaly tuží dost a dost.
Přesto nutno od peřinky
dát robátku činky
ve vlastním zájmu, nejen pro radost.

Refrén

Takové dítě potom zná:

Plavat, běhat,
boxovat a šplhat,
cvičit, střílet,
bruslit a šermovat
šavlí, kordem, dýkou,
pak možno s pýchou
syna matce ukázat.

4

Ať jste z města, z nížin, z hor tu,
holdujte jen všude sportu,
korporací je přebytek.
O takových věcech se vůbec netlachá,
do Vysokoškolského sportu vás rád přijme

pan profesor Smotlacha,
proti sportu je jen dobytek.

Refrén

A proto již zítřkem počínajíce,
musíte začít:
Plavat, běhat,
boxovat a šplhat,
cvičit, střílet,
bruslit a šermovat
šavlí, kordem, dýkou,
pak možno s pýchou
si na těla ukázat.

KOLEGOVÉ (*odejdou*)

Opona vzhůru

OBRAZ TŘETÍ

Hledá se námět

Pracovna Kvidona Maria de la Camera. Stolek s psacím strojem, knihovna, vavříny a věnce.

Reklamní plakát: DE LA CAMERA: BŘICHO PRAHY. PRÁVĚ VYŠLO. ČTĚTE! Jeviště prázdné.

Scéna první

Sekretář vstoupí s telegramem v ruce a počne zvonit na příruční zvonec. Vstupují První, Druhý, Třetí, Čtvrtý, Pátý kancelista a Josefka a seřadí se.

SEKRETÁŘ: Oddělení románové.

PRVNÍ KANCELISTA: Zde.

SEKRETÁŘ: Oddělení novelistické.

DRUHÝ KANCELISTA: Zde.

SEKRETÁŘ: Oddělení filmové adaptace.

TŘETÍ KANCELISTA: Zde.

SEKRETÁŘ: Vynálezy a pokroky s pododdělením historicko-geografickým.

ČTVRTÝ KANCELISTA: Zde.

SEKRETÁŘ: Oddělení pornografické.

PÁTÝ KANCELISTA: Zde.

SEKRETÁŘ: Daktylo, prosím ke stroji. Došel telegram od Mistra.

SEKRETÁŘ (čte): „Přijedu dnes přesně, Kvido, Mistr.“ Netřeba snad připomínati, že vše musí být v úplném pořádku.

Scéna druhá

Fanfáry. Personál postaví se do pozoru.

VŠICHNI: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus.

KVIDO MARIA (*vstoupí zamýšlen, s lebkou v ruce a s aktovkou*):

Nechápu, nechápu, jak se tato lebka dostala do mé aktovky?

Oddělení vynálezů a technických vymožeností!

ČTVRTÝ KANCELISTA: K službám, Mistře!

KVIDO: Zhotovíte mi z ní šalmaj, platím přesčas. A propos, jak by řekl Francouz, času nemám nazbyt. K věci. Co nového?

SEKRETÁŘ: Do čtrnácti dnů má být dodán rukopis nového románu Mistrova do tiskárny.

KVIDO: Děkuji. Oddělení románové zhotovilo námět následující...?

PRVNÍ KANCELISTA: Mistře, nebylo absolutně možno. Pracovali jsme na pozměněném vydání Proudů, břehů a vírů...

KVIDO: Nedbalost zavinila katastrofu. Nebýt mého proslulého klidu, roztrátil bych vám hlavu svícnem, jak učinila již řada hrdinů mých historických románů. Bude-li se to opakovati ještě jedenáctkrát, budete propuštěn. Zapomněl jste, že nebude-li román do čtrnácti dnů napsán, budu nucen vyplatiti nakladateli konvencionální pokutu ve výši pět set tisíc piastrů. Pohříchu není dosud ani námět. Tam se dopracoval veliký autor, že musí své romány sepisovat sám. Nemeškaje, vydám se na cestu za námětem. V rychlosti zkontroluji ostatní. Co nového v oddělení novely?

DRUHÝ KANCELISTA: Končíme druhou kapitolu Břicha Prahy, Gréta otrávena, Popescu prchá, Max, nic netuše, kojí se nadějami.

KVIDO: Správně, můžete pokračovat. Co soudí oddělení pornografické?

PÁTÝ KANCELISTA: Osměluji se navrhnouti svatební cestu na Lesbos.

KVIDO: Dohodněte se s oddělením geograficko-historickým. Rozchod! Pan sekretář a Remington Portable nastoupit v družstva!

Kancelisté odejdou.

KVIDO (*k sekretáři*): Odjíždím na cestu za námětem. První stanice Praha. Opatřte lístek a vše ostatní a očekávejte mé depeše na kolečkách.

SEKRETÁŘ: Upozorňuji Mistra na akutní fejeton pro Lidové noviny.

KVIDO: Vyřídím ihned. Děkuji!

SEKRETÁŘ (*odejde*)

Scéna třetí

Kvido, Josefka.

KVIDO: Josefko, zhotovíme fejeton Západ slunce nad Prahou. Pasusy o zlatem planoucích Hradčanech, o usínající Malé Straně a o stříbropěnné Vltavě naleznete v archivu. Některé dodatky:

Miluji Tě — má jsi jediná — Pojď na ňadra má —

JOSEFKA (*přistoupí okouzlena a položí mu hlavu na rameno*)

KVIDO: Josefko...?

JOSEFKA: Srdce vaše promluvílo, Mistře. Tak dlouho čekám na ně, od prvního pohledu. Což nevěříte v lásku na první pohled?

KVIDO: Josefko, co to má znamenat?

JOSEFKA: Řekl jste: Pojď na ňadra má. Jdu, Kvidone můj.

KVIDO: Josefko, pište: Pojď na ňadra má, Praho, Ty v mracích nachových.

JOSEFKA: Což to neplatilo mně?

KVIDO: Ne. Jste snad v nachových mracích? Praze to platilo. Praho, jak Tě mám rád!

JOSEFKA: Já tebe též.

KVIDO: Josefko, pište!

JOSEFKA: Je vše marno. Sladký klam, jak trpký však!

KVIDO: Nemohu vás milovat, Josefko. Jste příliš čistá a něžná. Jak známo, jsem hrozně vášnivý — ve svých románech.

JOSEFKA: Proto tě miluji.

KVIDO: Josefko, pište a netykejte mi.

JOSEFKA (*klesne ke stolku*): Óó běda!

Scéna čtvrtá

SEKRETÁŘ (*vstoupí a podává Kvidonovi zavazadlo a lístek*)

KVIDO: Josefko, napište, co jsem řekl. Sbohem vespolek. (*Odejde se sekretářem.*)

Pauza.

JOSEFKA (*vzlyká*)

Scéna pátá

Josefka, Kolegové, za nimi Jossek s aparátem se opatrně vplíží.

RUKA (*zaklepe Josefce na rameno*)

JOSEFKA: Jste to vy, Mistře?

RUKA: Já!

JOSEFKA (*se mu vrhne kolem krku a hned s výkřikem odskočí*)

HOUSKA: Pardon, omyl! To nejste vy.

JOSSEK: Kde je Mistr, rcete, dívko?

JOSEFKA: Co mu chcete? Žel, že Mistr odjel.

KOLEGOVÉ: Ha!

JOSSEK: Kam odjel?

RUKA: Pardon, klid! Musíme vyzvídat nenápadně. (*K Josefce.*) Slečno, zajisté jste chutně přesnídala na vidličku?

JOSEFKA (*rozpačitě přikyvuje*)

RUKA (*vybuchne*): Kam odjel?

JOSEFKA (*koktá*)

HOUSKA: Slečno, dejte ruce křížem. Dejte všichni ruce křížem.

JOSSEK: Proč?

HOUSKA: Budeme dělat křížový výslech. Slečno, v Portugalsku výjimečně není revoluce. Dnes výjimečně nikdo nepřeletěl oceán.

Jednou měř, dvakrát řež. Kde je pan Mistr?

JOSEFKA: V Praze.

RUKA: Jsme mu na stopě, kořist nám neunikne!

JOSSEK: Vzhůru!

HOUSKA: Poklona, slečno.
(*Jossek a kolegové odkvapí.*)

Scéna šestá

JOSEFKA (*sama*): Bože, co jsem to vyzradila? Jsou to jistě Kvidonovi literární nepřátelé. Snad anarchisté. Musím za ním, chránit jeho génij vlastním tělem! (*Odspěchá.*)

Opona

OBRAZ ČTVRTÝ

Faustovy skleněné hodiny

Kvido Maria de la Camera van Obscura vstoupí na předscénu a předčítá z velikého dopisu báseň, podehrávanou bendžem.

Faustovy skleněné hodiny aneb Celkový pohled na Prahu

1

Hoši si od rána v písku hráli,
u moře svlékla se Venuše donaha,
karbaník měl sen o žaludském králi,
Libuše pravila: Hle, Praha.

2

Dějiny plynuly za jasné pohody,
rýsoval Matyáš z Arrasu,
pět hvězdiček spadlo z mostu do vody
a Dalibor hrál na basu.

3

Dost času na války, na básně, na řeči,
někteří králové víno pili rádi,
rod Přemyslovců vymřel už po meči,
více však historie nevyzradí.

4

Za oknem bují tropická květenu:
v kořenáči dva kaktusy.
Obdržela je do věna,
k tomu dva vybledlé ubrusy.

5

Kaktusy kvetou jednou za sto let:
rovnodennost ve stoletém kalendáři.

Doktor Faust usedl za stolek
a napsal jarní dopis v měsíci září.

6

Kalendář opadal až k listopadu.
Pomalu Faustovi běžely hodiny,
naučil se i prstokladu,
než dočkal se odpovědi vdoviny:

7

Jsem daltonistka a všechno vidím černě,
svatební bílý šat i noc, když spím.
Tak svého manžela jsem milovala věrně,
že při každém sňatku znovu ovdovím.

8

Odmítnut, Johannes Faust šel na výlet
a slyšel pražské zvony zvolna odbíjet,
takže si vzpomněl: Mlč, Jene,
máš svoje hodiny skleněné.

9

Na mokré písčíně staví se, hle, duha.
Nymfa Elida přimísí mořskou pěnu.
Mýdlová bublina roste do objemu,
až náhlým mrazem je zasklena dotuha.

10

Tak zpíval přesýpaný písek
s pěnou Faustovy dýmky.

Když ji měl doktor dokouřenou,
byl smrti docela blížek.

11

Už nikdy nejezte míchaná vajíčka!
Až vaše oči budou slzami lesklé,
jediná lahůdka váš jazyk nezhýčká:
Číšníku! Čtyři hodiny ve skle!

12

Čaj ve sklenici o páté skleněné.
Večer je průhledný organtýn.
Dále od hradu, dál ode mne!
volá z tradice Karlův Týn.

13

Ve Faustových hodinách zakletí zůstanem.
Skleněné nálady, kdy nikdo nic nepoví.
Starožitnost pod skleněným poklopem —
pohled na Prahu celkový.

Opona vzhůru

Kvido vejde do scény.

OBRAZ PÁTÝ

Viděli jste již Hradčany?

Uprostřed scény veliká krabička sirek s nápisem SOLO a se siluetou Hradčan. Veliký nápis BAŤA, dva plakáty s veršičky:

Kdo chce mítí více dětí,
Pražanka mu pověděti

Burské oříšky praž, Anka,
doporučuje to Pražanka

Na zemi leží velký uzel.

Scéna první

Kvido vstoupí z předscény.

KVIDO: Tak jsme v Praze, copak nám náhoda dá do péra? (*Pohlédne do kulisy.*) Ha, tamo se řítí jakás žena, jako by utíkala ke mně. Je to snad Fortuna či Múza námět mi nesoucí?

JOSEFKA (*přiběhne z opačné strany*): Mistře!

KVIDO: Josefko, proč nepíšete? Josefko, pište!

JOSEFKA: Mistře, pozor, jsou vám v patách.

KVIDO (*dívá se na paty*): Kdo to? Snad bersoni?

JOSEFKA: Nikoliv, anarchisté. Mají fotografický aparát s pekelným strojem!

KVIDO: Bláhovost, nemám nepřátel, patrně fotograf z Pestrého týdne. Není to poprvé, co mne obtěžují. (*Stranou.*) Chápu ji, chuděrku. Puzena touhou po ždaném muži a idolu své čisté lásky, to věčné ženství stává se odvážným a činorodým. Hle, nedbajíc daleké a strastiplné cesty, vše dává všanc a za mnou pílí z Berouna až v Prahu naši zlatou. Kam pudila ji láska, tak nazvu svůj román, k němuž ona sama mi dává látku. Jako vlašovička budu poletovat z místa na místo, lákaje ji a necháváje jí něco naděje. Jaké neočekávané situace! Jaké dramatické momenty! Pastva pro oko

psychologa, Kvidona Maria de la Camera van Obscura. (*K Josefce.*)
Josefko, jedu do Paříže. (*Odskotačl.*)

JOSEFKA (*unešena*): Jakže, tedy přece, ó svůdníku! (*Odběhne za ním.*)

Scéna druhá

JOSSEK (*vyleze ze skryše s aparátem*): Bože, nyní mi ujedou a já jsem bez pomoci. Kdepak je Sempronius s Publiem? Vždyť byla ujednána schůzka na Masarykově nábřeží. Kudy kam, kudy kam? Jako vždy, opětně jim vyjdu vstříc. (*Odejde.*)

Scéna třetí

Kolegové vstoupí.

HOUSKA: Aha, tady nechal Jossek kiosk.

RUKA: Pardon, pane kolego, triosk! Má tři nohy, jak račte vidět.

HOUSKA: Skutečně, tres pedes faciunt collegium.

RUKA: Bože, koukněte, Račana! Ta nádhera — Inu, inu!

HOUSKA: Jak skvostné panoramato!

(*Prohlížejí si Hrad zblízka.*)

HOUSKA: Mám nápad, pane kolego. My si něco v Praze vyfotografujeme.

RUKA: Výborně, ale syžet, nějaký syžet!

HOUSKA: Musí to být něco navýsost originelního. Něco, co ještě nikdo nikdy nefotografoval!

RUKA: Pane kolego, už to mám... (*Ukazuje na Hradčany.*)

HOUSKA: Výborně! Juž zaostřuji. Nechtěl byste mi to poněkud oživit?

RUKA: Milerád, udělám skupinku. (*Postaví se ladně před sirky.*)

HOUSKA: Tak, a nyní to fotografovat nebudu, raději se dám na vojnu.

RUKA (*zpozoroval uzel*): Copak to tu pořáde překáží, pane kolego? Někáký uzlík.

HOUSKA: Nechte to, nechte to, to je železniční uzel.

RUKA: Vzpomínám si, již Stanislav Nikolau dí: Praha je důležitým železničním uzlem.

HOUSKA: Načpak se vlastně dělají začasťe na železnicích ty uzle?

RUKA: To aby, jedouce kolem, ty které vlaky nezapomněly zastavit.

(Přes scénu jde Pán s gramofonem.)

Hudba: Já mám doma gra- a gramofon.

RUKA: Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?

HOUSKA: Das ist der Erbkönig mit seinem Kind! To dítě má v té konzervě, pane kolego, a ono řve. Nebo snad že by to byl ten známý pražský písničkář, co je tak podoben ve svých písních Paul Whitemanovi, Antonínu Dvořákovi, Bedřichu Smetanovi, Zez Confreyovi a mnoha jiným hudebníkům?

RUKA *(kašle)*: Sempronie, nemáte hašlerky proti kašli?

HOUSKA: Už je pryč, už je pryč. Pane kolego, já bych se rád trochu obveselil.

RUKA: A proč jste smuten?

HOUSKA: Když já jsem bez místa.

RUKA: Aha, vyhodili pána?

HOUSKA: Ne, pán zůstal, ale já jsem šel sám.

RUKA: A proč jste šel sám?

HOUSKA: Oni měli papouška.

RUKA: Aha, a papoušek na vás potupně pokřikoval.

HOUSKA: Jódloval tolko.

RUKA: Tak co se stalo?

HOUSKA: Ale papoušek marodil. Tak zavoláme lékaře a lékař povídá:

„Papoušek nevydrží.“ Tak jsme ho zabili a měli jsme ho k obědu.

RUKA: To bylo ovšem hrozné.

HOUSKA: No to víte, telecí to nebylo, ani hovězí..., papouščí!

RUKA: Tak jste udeřil příborem o zem a odešel jste?

HOUSKA: Příborem jsem udeřil, ale zůstal jsem. Ale oni měli opičku.

RUKA: A opička zapáchala!

HOUSKA: Mimoděk. Zavoláme lékaře, lékař povídá: „Opička nevydrží.“

Tak jsme ji zabili a měli jsme ji...

RUKA: ...k obědu.

HOUSKA: K večeri.

RUKA: To se vůbec nedalo jíst.

HOUSKA: Ale já jsem to snědl. Jenomže ona přijela babička. A začala marodit. Tak zavoláme lékaře a lékař povídá: „Babička nevydrží.“ — Tak jsem hned dal výpověď.

RUKA: Dobře, já vám povím za trest anekdotu. Anekdota zní: Po potopě jede loď.

HOUSKA (*se slušně směje*)

RUKA: Ne, to není celé. Tady je Popokatepetl, tady je Antikatepetl, tady je potopa a po ní jede Potěmkin. Malý snaživý Hagenbeček, řečený Julius Noe, vezl ve své lodi, nazvané podle úmluvy Archa, obvyklou objednávku zvířete do cirkusu Kludský na hoře Sinaj. Vše měl srovnáno podle pořádku; aby se mu loď nepřevrhla, měl největší zvířata dole, pak menší, ještě menší, až nahoře byla bleška. Tu jednoho nedělního odpoledne, když Noe s ptakopyskem cvičil čtyřručné škály na okarínu a tyto teskné zvuky prolínaly zdmi tvořící smutnou náladu, slon seděl ve své komnatce a četl si Tak pravil Zarathustra. Četl, avšak tu náhle na stropě: Buch!

HOUSKA: Bůh otec!

RUKA: Ne, buch-zvuk. Za chvíli zase: buch-zvuk! A opět buch-zvuk. Pane kolego, co tak čte, napočítal třicet osm buchů-zvuků! I pochopitelně byl zneklidněn, a proto vystrčil svůj chobot ze dveří a zavolal: „Noeme!“ Noe hned přispěchal, protože mu na tom slonovi záleželo, on to byl slon bílý a on ho vezl do Siamu...

HOUSKA: Oni ho tam potřebovali na prapor, že ano?

RUKA: A na známky. Slon mu hned řekl: „Noeme, tady jsou samé buchy-zvuky.“ A hned buch-zvuk na důkaz pravdy. Napočítali celkem 98 buchů-zvuků na strop a tu již vyrazili ze dveří, letěli po schodech nahoru a přede dveřmi nahoře: buch-zvuk, 99! Vrazili do dveří — buch-zvuk!

HOUSKA: Sto!

RUKA: Víte, pane kolego, co za těmi dveřmi bylo? — Stonožka se tam zouvala!

HOUSKA: Hleďte, tamo přichází Jossek. Pojděte, překvapíme ho.

RUKA: Dobře, budeme se vydávat za osoby třetí!

Scéna čtvrtá

Kolegové; Jossek vstoupí.

HOUSKA (*blazeovaně*): Poslouchal, Áčku, já byl onehdá v klubu a mluvil jsem tam s tím dlouhým doktorem, ví? A von mi povídal, že prej von měl v Ritzu na Zbraslavi nákej škandál. Tak se ho jdu na to zeptat.

RUKA: No tak šel, šel, já ho nebudu zdržovat.

HOUSKA: No jak to, Áčku, von mi nerozumí, teď jsem tu, tak von mi to musí říct.

RUKA: Poslouchal, Bobiku, von je divnej, jak mu to může říct, když tu nikde není.

HOUSKA: Kdo?

RUKA: No von!

HOUSKA: Ale já tu přece jsem, Áčku!

RUKA: To tak to von měl ten škandál, Bobiku! Tak povídal!

HOUSKA: Ale ne, Áčku! Netahal do toho mne, vo kom vlastně mluví? Vo něm, anebo vo něm?

RUKA: Prominul, Bobiku, kdybych mluvil vo něm, tak řeknu von, ne? A když mluvím vo něm, jako že mluvím, tak řeknu von, no!

HOUSKA: Áčku, teď mi do toho natahal aspoň šest lidí a zatím je v tom jen a jen von. Šel k šípku, ošklivý!

RUKA: Tak kouknul, Bobiku, předvedl mi, jak to vlastně bylo. Tady je dejme tomu klub, no, a von jde do klubu.

HOUSKA: Tak já jdu do klubu, že jo. Tady vidím doktora. Poklona, doktore. — Servus, Bobiku. — Co je novýho. — No sem tam by bylo. — Copak. — Nákej ten škandál. — No v Ritzu. — A kdopak. — No Áček. — A já povídám: Nééé? — A von povídá: Jóóó! No tak, to je to celý, Áčku.

RUKA: To mu totiž byla, Bobiku, úžasná jundička. Já si to onehdy šupajdím s tou svou novou károu na Zbraslav...

HOUSKA: Copak von už nemá tu krásnou mercedesku? Ten parádní šesticylindrový osmiválec?

RUKA: Ale Bobiku, ten jsem přece už vloni úplně rozšmelcoval! Ale mám teď jinej stroj. Já mám úžasnej stroj, Bobiku, já mám šicí stroj!

HOUSKA: Ale, šel, a jakpak má šaltrování, na levou ruku?

RUKA: Ne, to já mám na nohu, šlapací: Singer sem, Singer tam.

HOUSKA: Já mám taky skvělou věc. Já mám šasi. Holt Škoda.

RUKA: A proč?

HOUSKA: No Škoda Sentinel. Ví, zná, tu haubnu, niklovou, šestimetrovou...

RUKA: No jo, to je můj sen!

HOUSKA: No tak vidí, takovou haubnu vůbec nemám! Ale za to ty výfukové trouby, ví, těch šest výfukových trub pěkně pod sebou...

RUKA: No jo, ty znám!

HOUSKA: Tak ty taky nemám!

RUKA: Tak co vlastně má? Von má, mně se zdá, radost ze života.

HOUSKA: Jak bych neměl radost, prosím ho! Představil si, jak klamu úřady: dyť já platím daně a vůbec nic nemám!

RUKA: Jo, počkal, Bobiku, jestlipak vůbec ví, že našemu starýmu pánovi mohli nedávno ukrást vůz!

HOUSKA: Ale šel! Kterýpak?

RUKA: No ten historický, vysoký. Zná přeci tu staříčkou gotickou renaultku?

HOUSKA: Tu krátkou, vysokou? Tu N-III-529?

RUKA: Ano, N-III-529. A povážil, onehdy čtu v žurnále, že v Golčově Jeníkově ukradli vůz N-III-530. O jedno číslo se ten zloděj splést, neměli jsme vozu více!

HOUSKA: Leč ví-li pak, že ten zloděj měl štěstí? No ne? Splést se takhle o dvě čísla, tak byl o oko trop a vůz bral někdo jinej!

RUKA: Abychom se vrátili k tomu škandálu. Tak já jedu na Zbraslav, to ví, nejedu sám. Jel jsem s Mimi!

HOUSKA: S kterou, s tou štabajznou?

RUKA: Ano, s tou z Pst-Pst Baru. No jedeme, ona byla ve člunku...

HOUSKA: ...omotaná nitěma...

RUKA: ...aby jí nebylo zima, a přijedem do Ritzu. Já pak vystoupím,
jako obyčejně, a teď, Bobiku, vypukl ten škandál!

HOUSKA: Bylo úplně obsazeno!

RUKA: Ne, ale ví, koho jsem tam natrapíroval? Lolu...

HOUSKA: Lolu?

RUKA: Ano, Lolu od Juliše a našeho starého pána!

HOUSKA: Pardon, Áčku, to je překerní situace. Překerní úplně! A co
starý pán?

RUKA: Horšil se vůčihledě!

HOUSKA: I hledme na proudníka! A mamá chuděrka?

RUKA: No migréna. Jen aspirin, pyramidon atd.

JOSSEK: Příbuzní, jak to mluvíte?

HOUSKA: Pst, my si tu hrajeme na pražskou smetánku.

JOSSEK: Na to není čas. Musíme za Kvidonem.

RUKA: Není Kvidona?

JOSSEK: Právě ho odcestovalo do Paříže!

HOUSKA: Pane kolego, my pojedeme do města lásky, vášně a hříchu!

RUKA: ...nad Sekvanou!

VŠICHNI: Nad Sekvanou!

(Odkvapí.)

Opona